

L'APUNT

Que la virtualitat no ens transformi

Jaume Vidal

Hi ha qui se sorprèn que els avis s'adaptin tan ràpid a la comunicació virtual de la videoconferència. No té res d'estrany, ja que som éssers virtuals des de fa segles. Creiem en déus amb els quals no es comuniquem directament i, des que l'escriptura va trobar suports transportables, les cartes han estat una virtualitat que ens ha posat en contacte els uns amb els altres. El que

passa és que ara més que mai hem arribat a un punt de virtualitat extrema i hem de comunicar-nos virtualment amb amics i familiars que tenim a tocar. I de moment li donem el gran valor de no sentir-nos totalment aïllats. Això no exclou, seguint la frase ara tan utilitzada de "Res serà el mateix", que tan bon punt puguem recuperar el contacte cara a cara. És la nostra essència.

creativitat i solidaritat els rancis valors del franquisme. Maria Verdaguer va ser una visionària dissenyadora de roba íntima que va inventar fa cent anys el model modern de sostenidor. I Maria Gumfaus, a més de ser mare de dotze fills, va trencar les convencions en un ofici considerat d'homes, el del torner de fusta. Tenia tant caràcter que el seu marit era conegut pel seu cognom, en Gumfaus. El món al revés.

Les anònimes

L'ambició d'aquest projecte de la Xarxa de Museus Locals de la Diputació de Barcelona no s'atura en les dones triomfadores. "També volíem donar veu a les dones de les classes més humils i per això mateix completament anònimes", remarca Laura Costa. La dona treballadora, la més ignorada de totes, emergeix en fotografies que mostren les dures tasques que feia als centres vitícoles del Penedès. I també es fa visible en tota mena d'objectes corrents, atípics en els museus, en què ella més es reconeix, com la bata que es posava quan entrava a la fàbrica tèxtil i que es treia de pressa i corrents quan acabava la llarga jornada per arribar a casa per fer les feines domèstiques que ningú feia per ella.

Els objectes parlen per elles. Un plat del segle II, probablement l'única possessió que va tenir en tota la seva vida una esclava de nom Primitiva. Una caixa de núvia (XVII-XVIII), el moble del dot en la tradició catalana, que era la seva assegurança personal si els seus marits s'arruïnaven o les deixaven vídues. I una pintura que reflecteix l'atrafegada quotidianitat d'una masovera al servei d'una família benestant, a principi de segle XX. Es deia Manuela i era la criada dels Togores a la torre d'estiu que tenien a Cerdanyola del Vallès. I dida del fill pintor, Josep, que la va retratar en un quadre ocupant-se de la canalla al costat d'un home embriagat d'alegria i d'alcohol. ■

Mirador

Susana López (*)

Adeu a un savi

Jordi Casanovas ha mort sobtadament aquesta setmana ■ ARXIU

Aquest dimarts 22 de març ens va deixar de manera sobtada el nostre amic i company Jordi Casanovas. Jordi Casanovas Miró va néixer a Barcelona el 25 d'octubre del 1953. Era doctor en filologia semítica (secció hebreu i arameu) per la Universitat de Barcelona i especialista en epigrafia hebrea medieval; la seva tesi doctoral, amb el títol *Las inscripciones funerarias hebraicas medievales de España*, va ser publicada l'any 2004.

Molts el recordaran com a expert en aquest camp, on destacaven les seves intervencions en publicacions i conferències, però la seva saviesa es va aplicar també a altres temes, com l'estudi dels materials de pedra procedents dels edificis de caràcter religiós, conservats o desapareguts, de Barcelona (reflexat en el seu llibre *El Museu de l'Acadèmia de Bones Lletres. Dades per a una història*) i la protecció i el salvament de les obres d'art en el període de la Segona República i la Guerra Civil.

Altres també el recordaran com a tècnic del Museu Nacional d'Art de Catalunya, on treballava des de l'any 1991, primer a la Biblioteca de museus i després al departament de Registre de col·leccions. Va participar activament en el moviment i la reinstal·lació de les obres per a la reobertura del museu després d'anys de tancament. El seu coneixement sobre la formació de les col·leccions era insuperable. També era ben coneguda l'amenitat i erudició amb què ensenyava les reserves del museu tant a estudiosos com a persones que hi acudien amb interessos molts diversos: familiars d'artistes, de donants, públic no especialitzat procedent de tots els racons de Catalunya d'on venia tal obra o tal altra... A tots els acollia amb entusiasme i tots marxaven impressionats

per les seves explicacions i la seva voluntat de servei. Sempre tenia temps per als col·legues d'altres museus i investigadors que venien a consultar documentació, per als estudiants en pràctiques, que tenien en ell un excel·lent mentor.

Per als companys del museu mai no faltava una paraula amable, alguna xocolatina o galeta per picar, un article de diari per compartir. Aquests darrers dies anava atrafegat recollint llibres i coses del seu despatx, algunes fotografies i bibelots (aquelles imatges del toro d'Osborne!) que havia anat acumulant al llarg dels anys, ja que justament aquesta setmana s'havia de jubilar. La forçosa quarantena

Com haurien dit els jueus medievals que tant i tan bé va estudiar, "Tingui la seva mansió al jardí de l'Edèn"

ens va impedir celebrar la festa que li volíem oferir com a comiat de la seva vida laboral. En aquesta nova etapa, pensava dedicar més temps als seus estudis i a la família, especialment a la seva neta, el naixement de la qual, fa poc més d'un any, el va omplir de felicitat. No ha pogut ser. Tampoc ha pogut exercir de president de la Societat d'Estudis Hebraics de l'Institut d'Estudis Catalans, un càrrec per al qual va ser escollit fa només unes setmanes i del qual se sentia especialment orgullós.

En Jordi ens ha deixat. Com haurien dit els jueus medievals que tant i tan bé va estudiar, "Tingui la seva mansió al jardí de l'Edèn".

(*) Cap de Registre i Exposicions del Museu Nacional d'Art de Catalunya